

ЦЕНТРАЛНА ИЗБИРАТЕЛНА КОМИСИЯ
ОБЩЕСТВЕН СЪВЕТ

ПРОТОКОЛ

№ 45

На 25 октомври 2016 г. се проведе заседание на Обществения съвет при Централната изборителна комисия при следния

Д н е в е н р е д:

1. Защита на личните данни.
2. Информация от ЦИК за подготовката за използване на машини за гласуване и броене на бюлетини.
3. Информация от ЦИК за акредитирани международни мисии за наблюдение на избори.
4. Други.

ПРИСЪСТВАХА: Надежда Гологанова – заместник-председател, Гражданска инициатива за свободни и демократични избори, Дончо Пачиков – заместник-председател, Българско сдружение за честни и граждански права – Национална асоциация, Тодор Гунчев и Божидар Василев – Федерация на независимите студентски дружества, Емилия Друмева – Институт за модерна политика и асоциация на младите юристи, Стоил Стоилов – Асоциация за реинтегриране на осъдени лица, Стефан Манов – Българско сдружение за честни избори и граждански права - Пловдив.

От Централната избирателна комисия присъства госпожа Таня Цанева – член на ЦИК.

Заседанието беше открито в 15,15 ч. и председателствано от госпожа Надежда Гологанова – заместник-председател на Обществения съвет.

* * *

ПРЕДС. НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: Здравейте! Госпожа председателката отсъства, защото е болна, така че ще се наложи аз да водя заседанието днес.

Първа точка от дневния ред е въпросът във връзка със защита на личните данни. Става дума за едно писмо, което получихме от организациите. Това е идея на Антоанета Цонева, тъй като има голям обществен интерес към неправомерното използване на лични данни в списъците от партиите и от инициативните комитети. И да поискаме информация повече от „ГРАО“ по този въпрос.

ТАНЯ ЦАНЕВА: Аз мисля, че въпросът по-скоро не е защита на личните данни, защото защита на личната данни, ние сме направили така, че да може всеки да се провери дали е в тази подписка със съответните механизми за защита, да не може да се ползват от други лица. Ние в ЦИК получихме едно писмо, в което Общественият съвет настоява за публикуване на всички протоколи от проверката на „ГРАО“.

ЕМИЛИЯ ДРУМЕВА: Това не е искане на Обществения съвет, а на Антоанета Цонева.

ТАНЯ ЦАНЕВА: Аз чета дословно какво е написано и е подписано от Румяна Дечева.

ПРЕДС. НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: Румяна го е подготвила, но каза днес да го обсъдим, евентуално да го редактираме и да го гласуваме дали сме съгласни или не. Вие сте го получили, защото е било приложено към дневния ред.

ЕМИЛИЯ ДРУМЕВА: Нека да минава през Съвета и тогава да отива ЦИК.

ПРЕДС. НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: Да, все още не е официално.

ТАНЯ ЦАНЕВА: Но вече имаме отговори на вашите въпроси.

По отношение на въпроса да се публикуват протоколите от „ГРАО“, за да се получи от обществеността информация за брой на избиратели, проверени, установени коректни, починали лица, непълни имена и т.н, всички тези изисквания, които и Централната избирателна комисия има по отношение на проверка на подписките. Да, това е добра идея, но към момента това не може да стане, защото ние сме предали абсолютно всички подписки на „ГРАО“ в Комисията за защита на личните данни. Те са тези, към които се отправят тези сигнали и жалби и те проверяват по тези наши подписки. В момента, в който приключат проверките в Комисията за защита на личните данни, това може да стане. Просто започнаха тези сигнали към ЦИК и ние сме ги предали. В ЦИК нямаме сега тези протоколи.

ДОНЧО ПАЧИКОВ: А какъв е законовият срок за тази проверка? Има някакви срокове все пак.

ТАНЯ ЦАНЕВА: Не мога да кажа, трябва да питаме Комисията за защита на личните данни.

ЕМИЛИЯ ДРУМЕВА: Вероятно след изборите. Това е дълга процедура по закона.

ДОНЧО ПАЧИКОВ: Няма ли законов срок за тази проверка?

ЕМИЛИЯ ДРУМЕВА: Тази проверка не е в Кодекса. Тази проверка я прави „ГРАО“. А че „ГРАО“ праща на Комисията за защита на личните данни, това е допълнително.

ДОНЧО ПАЧИКОВ: Вижте, аз искам примерно информация по Закона за достъп до обществена информация и срокът е 14 дни. Всяко едно питане има някакъв срок. Ако няма срок, обичайният срок – 30 дни. Така си мисля.

ТАНЯ ЦАНЕВА: Това са две различни неща.

ДОНЧО ПАЧИКОВ: Сигурно са различни, страшно различни, но в края на краищата вие питате (или който и да е да е – вие, ние нещо пита) и според мен трябва да има все пак някакъв срок. Ако няма срок, обичайният срок е 30 дена. Аз така знам.

ТАНЯ ЦАНЕВА: Не мога времево да ви кажа кога ще приключи проверката, но мога да ви гарантирам, че в момента, в който приключи, ще ви уведоим, за да може, ако искате, да обобщите информацията.

СТЕФАН МАНОВ: Колеги, аз разбирам, че подписките са в „ГРАО”, но всички кандидати, които се регистрираха до този момент, и всички инициативни комитети за референдума, те се регистрират въз основа на—преписка, в която има протокол от проверката в „ГРАО”, в който протокол, – съгласно решението на Централната избирателна комисия има определен набор от данни - брой валидни подписа, брой невалидни и причина за невалидност. Значи не става дума Общественият съвет да получи тестето – с примерно 3500 подписа, а става дума за заключението от проверката на „ГРАО” т.е. протокола. И това, което искаме, е това заключение да стане таблично, под формата на таблица. Не е необходимо да чакаме „ГРАО” да -върща каквото и да било, тези протоколи са в момента в регистъра в ЦИК, между кориците на папките по регистрацията на кандидатите или инициативните комитети.

ТАНЯ ЦАНЕВА: В Комисията за защита на личните данни са.

СТЕФАН МАНОВ: При изборите 2013 г. това нещо предишната Централна избирателна комисия го извади и направи едни таблици, които бяха дадени публично на Гражданския борд, и се видя, че имаше в подписките четири хиляди мъртви, затворници и т.н. За това говорим – за вече обработената информация.—Тази информация я има в момента в деловодството на ЦИК, няма как да я няма, тя е протокол, който „ГРАО” е върнала, за да регистрирате, евентуално да откажете регистрацията.

ТАНЯ ЦАНЕВА: Ние за да откажем регистрацията, сме имали за всеки един субект отделна подписка. Не сме правили такова обобщаване.

СТЕФАН МАНОВ: Вие можете да обобщите.

ТАНЯ ЦАНЕВА: Да, но това е една задача, която трябва да се постави на администрацията, която трябва тепърва да я направи. Аз ви отговарям на въпроса къде са в момента, тъй като всички жалби са към Комисията за защита на личните данни.

ДОНЧО ПАЧИКОВ: Вие имате копия от това, което сте дали на Комисията за защита на личните данни.

СТЕФАН МАНОВ: Вижте за какво става дума – да видим от хиляди подадени подписа, колко има починали вътре, колко затворници, колко непълнолетни и т.н. Да видим! Защото не може да продължава това нахалство от определени субекти, включително и инициативни комитети, които харчат държавна пара – по 40 хил. лева изпратени в две видински радиа и Силистра за 70 клипа, при положение че остават десет дена до изборите, 70 клипа!

ТАНЯ ЦАНЕВА: Господин Манов, ЦИК не одобри тези договори. И нека да не пускаме такива информации в публичното пространство, че на едно видинско радио са дадени 70 или 80 хил. лева. Тези договори не са одобрени от ЦИК, отказани са! Това че са разглеждани в ЦИК, е нормално. Ние всеки един договор и всяка една заявка разглеждаме – или не одобряваме, или одобряваме. Както е и случаят „Евроком”, аз преди два дена казах колко има заявени и колко сме одобрили.

Моето предложение е вместо сега да развоняваме нещата, обърнете се към ЦИК за обобщена справка, за да можем да я изготвим. Вие такова искане нямате. Вие предлагате нещо друго, за което аз ви казвам към момента каква е ситуацията.

ЕМИЛИЯ ДРУМЕВА: На нас ни трябва обобщена справка за некоректни или спекулативно използвани подписи.

ДОНЧО ПАЧИКОВ: Една скоба. След като Стефан не е узнал, че Централната избирателна комисия е отказала тези договори, това означава и друго нещо.

ТАНЯ ЦАНЕВА: Аз не знам как Стефан не знае.

ЕМИЛИЯ ДРУМЕВА: Има отказ на регистрацията и това го има на сайта.

СТЕФАН МАНОВ: Госпожо Цанева, 40 хил. лева бяха отказани, защото не се постигна мнозинство.

ТАНЯ ЦАНЕВА: А как да ги откажем иначе? По какъв начин да ги откажем, като формално те отговарят на изискванията?

СТЕФАН МАНОВ: Трябваше да се приемат критериите, които бяха предложени от Томов, от Ивков преди месец.

ТАНЯ ЦАНЕВА: Господин Манов, не искам да влизаме в спор с вас, но предложенията, които бяха направено от господин Томов, бяха преди десет дена, когато вече имаше одобрени договори и не може в един процес по средата да създаваш хаос. И вие като Обществен съвет имахте възможност два месеца преди изборите, преди това решение да бъде написано, да дадете предложения какви критерии да заложим, да ни помогнете по някакъв начин.

ДОНЧО ПАЧИКОВ: Да така е.

ТАНЯ ЦАНЕВА: Но това не се случи.

СТЕФАН МАНОВ: Ще дадем предложения, След като имаме възможност да извършваме наблюдателската си дейност нормално, а не да трябва да пращаме в 21 век по писмо, декларация, собственоръчно подписана. След като говорихме във ваше присъствие на 30 август, че трябва да е в сканиран вид по мейл. И се отказва на организации, защото са подадени по мейл.

ТАНЯ ЦАНЕВА: А какво пише в Изборния кодекс по въпроса на декларацията?

ПРЕДС.НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: Следващия въпрос по дневния ред е да поискаме информация от ЦИК за подготовката на използване на машини за гласуване и броене на бюлетините. В няколко аспекта: като информационна кампания по въпроса, като обучение на секционните избирателни комисии. И освен това опасенията, които периодично си ги имаме, че ако много малко хора в една секция гласуват машинно, може да се разкрие тайната на вота по този начин, защото се броят отделно.

ТАНЯ ЦАНЕВА: Ще ви отговоря и на този въпрос. Уважаеми колеги, информацията, на която сега обемът е разширен, е информация от ЦИК за подготовка за използване на машини за гласуване и броене на бюлетини. По така поставения въпрос аз мога да ви дам кратка информация.

По отношение на машинното гласуване Комисията има сключен договор. 45 въпроса относно сигурността в този договор са удовлетворени.

ДОНЧО ПАЧИКОВ: Може ли един въпрос? Кой е създал тези 45 въпроса?

ТАНЯ ЦАНЕВА: Не съм в час по този въпрос. Колегата Ерхан Чаушев се занимава.

ЕМИЛИЯ ДРУМЕВА: Условиата и редът уредени ли са в решение на ЦИК?

ТАНЯ ЦАНЕВА: Да, готово е. И обществена поръчка имаше. Сега се тества софтуерът. Ще има експертно одитиране и продуктът ще бъде представен, ще бъдете уведомени за това кога и къде се провежда, за да може, който прояви интерес, да присъствате на това одитиране и на това представяне.

Така че по машинното гласуване – това е. Знаете колко са секциите от наше решение. Имаме решение къде да бъдат разположени.

А по отношение на машинното преброяване също има подписан договор. Тествани са на първо ниво възможностите на машините, в момента се отстраняват недостатъците, които са показали, от типа примерно ако е смачкана бюлетината, дали ще може да бъде преброена или не.

ЕМИЛИЯ ДРУМЕВА: Това преброяване е за първи път. Откъде се взимат машините?

ТАНЯ ЦАНЕВА: Да, за първи път. Машините ще се взимат от България. Решили сме машинното преброяване да го направим по принцип в десет секции, в едно училище да бъдат. Това ще бъде в 24.РИК. Вторият тест още не е правен, тъй като първият тест беше много работен. Както ви казах, сега се отстраняват тези слабости, които са показали машините. Когато бъде вторият тест, също ще ви информираме и който прояви интерес, ще може да присъства.

По отношение на машинното преброяване бюлетините в Район 24 ще бъдат със съответна маркировка, за да може машината да чете тази маркировка.

СТОИЛ СТОИЛОВ: Предвидено ли е и ръчно преброяване?

ТАНЯ ЦАНЕВА: Да. Предвидено е. Още категорично не сме утвърдили самата процедура, но идеята е те да бъдат преброени в секционната избирателна комисия и след това да бъдат преброени от машината. Машината ще бъде в секционната комисия.

ДОНЧО ПАЧИКОВ: А кой ще работи с нея?

ТАНЯ ЦАНЕВА: Ще работи секционната изборителна комисия с представител на фирмата. Иначе как секционната изборителна комисия ще борави с тази машина?

ДОНЧО ПАЧИКОВ: Ами как? Секционната комисия ще си вземе преподавател по български език от първи клас и ще работи заедно с нея и ще обработва протоколите.

ТАНЯ ЦАНЕВА: Добре, направете предложение, ще го разгледаме.

ДОНЧО ПАЧИКОВ: Това означава, че секционната изборителна комисия не е компетентна да направи тази процедура без учителя си.

ТАНЯ ЦАНЕВА: Секционната комисия не може да се каже, че е особено компетентна, защото това е една нова машина, която сега се въвежда за първи път. Ние не говорим за машинно гласуване, а говорим за машинно преброяване.

СТОИЛ СТОИЛОВ: Казахте, че са десет секции. Колко големи са тези секции?

ТАНЯ ЦАНЕВА: Секциите са софийски, не сме ги определили още. Но са големи секции в центъра, не в периферията.

ДОНЧО ПАЧИКОВ: Ако може аз да кажа нещо набързо по този въпрос. Искам да се мотивирам в това, което ще кажа, с един прецедент, който възникна в Министерството на образованието. Там се получи така. Експертите, които избираха задачите по математика за матурите, бяха заинтересовани, и вложиха материал в тези задачи, който не е разглеждан в училище. Което доведе до 30 процента двойки на матурите по математика.

Вземайки повод от това нещо, искам да предложа едно мнение на Обществения съвет и да вземем решение, когато се съберем следващия път, последно преди изборите, със съдействие на Централната изборителна комисия да поканим представители на фирмата, която се занимава с машините за гласуване, и тази, която се занимава с преброяването, за да разберем за какво става въпрос.

И второ, искам да попитам дали са извършили проверка за свързани лица между експертите, които участват в определянето на въпросите, и фирмите, които участват в изпълнението на поръчките.

ЕМИЛИЯ ДРУМЕВА: Те са две фирми, общо взето.

ДОНЧО ПАЧИКОВ: В две фирми може да има много свързани лица.

ЕМИЛИЯ ДРУМЕВА: Доколкото ми е известно, са много ангажирани, защото обслужват в 500 секции 500 машини.

ДОНЧО ПАЧИКОВ: Недостатъците не бива да бъдат оправдавани с липсата на ресурс, ако ще да е административен, ако ще да е пари. Или ако има такива лица, да бъдат обявени и да се каже: в дадената ситуация отлагаме машинното гласуване за следващия път, примерно. Това е честното. А другото е да се напънете вие да го изпълните и в един момент цяла България да ви обвинява колко много сте виновни.

ЕМИЛИЯ ДРУМЕВА: Добре, нека да го направят.

ТАНЯ ЦАНЕВА: Аз напълно разбирам, но пак повтарям, че машините за гласуване не са поръчани от ЦИК, те са след обществена поръчка.

ДОНЧО ПАЧИКОВ: За целия избран процес отговаря ЦИК. За ваше спокойствие – за спокойствието на Обществения съвет и на ЦИК – предлагам да се видим с тези представители, поне да добием някакво впечатление.

ТАНЯ ЦАНЕВА: Аз не възразявам.

ДОНЧО ПАЧИКОВ: Кажете ми в противен случай как да защитаваме действията на ЦИК и нашите действия и как ние като наблюдатели да осъществяваме нашата си дейност, след като сме напълно непознати с кухнята. Не говоря само за имената, имената ги има, те ще излязат.

СТОИЛ СТОИЛОВ: Аз имам нещо друго да кажа. Не се съмнявам, че ще има демонстрация на този процес. Освен нас поканете и медиите. На мен ми прави впечатление, че вашата кампания до момента е безкрайно суха. Тия пътни знаци, дето ми ги показвате с цифрички и с картинки на затворник и цифрички на 18 години... Преди две седмици събрахме двадесетина младежи – пълна катастрофа! От тези двадесетина младежи нито един не беше гледал никакъв клип, никаква идея не му беше влязла в главата.

Освен това във вашата кампания няма никакъв мотивиращ капацитет да се гласува. Няма никаква ориентация към млади хора, които ще гласуват за първи път. Участието на вашите хора – гледам

и Камелия, гледам и Цветозар, гледам и Андреев – цитиране на закона! Цитиране на закона! Аз разбирам, че вие сте с пранги на ръцете, защото трябва да прилагате текстове от закона. Но трябва да излъчвате малко комуникативност с населението. Няма кой друг освен вие.

Надяваме се, че Слави Трифонов ще направи един концерт и ще отвее всичките тези пакети, с които тук разни тарикатчета ви заливат с искания. Той ще свърши много повече работа с един-единствен концерт, отколкото цялата държавна машина е извършила мотивираща работа за гласуване.

ЕМИЛИЯ ДРУМЕВА: Ние какво искаме сега всъщност?

ТАНЯ ЦАНЕВА: Към казаното от теб искам да добавя нещо. Ние изпратихме 48 или 50 хиляди писма лично до всеки един, който навършва 18 години. Текста не мога да ви кажа в момента.

ДОНЧО ПАЧИКОВ: Аз мога да ви кажа какъв е ефектът. От нашите 120 момчета нито едно не е получило такова нещо.

ПРЕДС. НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: До постоянен адрес ли е изпратено?

ТАНЯ ЦАНЕВА: До постоянен адрес, ние как да знаем къде са им адресите.

ПРЕДС. НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: Може би е по-добре следващия път да опитате до училищата, примерно.

ДОНЧО ПАЧИКОВ: Това не е политическа дейност и от гледна точка на закона е позволено.

ТАНЯ ЦАНЕВА: На всеки един младеж, който навършва 18 години, му е изпратено писмо до личния му адрес.

ТОДОР ГУНЧЕВ: Ако може аз да кажа нещо като лично мнение. Органът, на който хората имат доверие в момента, това е Централната изборителна комисия. Каквото и да си говорим, органът, който излиза и отговаря за демократични избори, това е Централната изборителна комисия. Няма пакети, няма Нова, няма Би Ти Ви, включая даже и Слави Трифонов. Да, ще направи един концерт, ще стигне до по-голяма аудитория, повече ще се чуе и ще бъде отразен, но органът, който отговаря и на когото се има доверие, това е Централната изборителна комисия.

Факт е, че към настоящия момент разяснителната кампания не стига до хората. Също така факт е, аз съм участвал достатъчно много в изборите, знам, че вашата основна роля не е да разяснявате, вашата основна роля е да се занимаваме с това изборите да минат без проблем. Защото съм бил в изборна нощ в НДК и знам какво се случва.

Така че, приемете го като абсолютно добронамерено предложение тази разяснителна кампания първо да се оцени, както има европейски почин приходи-ползи, да се оцени това, което се влага, дали има смисъл от него. Защото тези писма са добра идея, те са по една кампания, която започна в Обединеното Кралство преди 15 години, но тя според мен не дава ефект. За тези избори е късно, но за следващите просто го преценете.

ТАНЯ ЦАНЕВА: Късно е, спор няма в това. Вие може да си кажете вашите мнения, но е късно, кампанията може да се каже, че мина вече.

ТОДОР ГУНЧЕВ: И като обобщение на това, което казвам, ще кажа едно изречение. Не е свойствена дейност на ЦИК да прави разяснителна кампания.

ДОНЧО ПАЧИКОВ: Но е пък задължение.

ТОДОР ГУНЧЕВ: Задължение е, но трябва да се помисли. Защото в крайна сметка трябва да има разяснение, вие трябва да го контролирате това нещо, но в този състав, с тази администрация и тази ситуация нямате ресурс да го направите.

ТАНЯ ЦАНЕВА: Въпреки че, да ви кажа, ето сега ме подсетихте, ние за първи път направихме омнибус, възложихме на различни агенции с въпроси – дали сте информирани, по какъв начин искате да се реформирате, чрез радио, вестник, медия и т.н., въпросите бяха доста, за да можем да получим някаква информация къде да се насочим и как да се насочим. Дано да е било полезно, аз също не мога в момента да правя никакви оценки, пък още по-малко оценки на нашите действия, но се стараем. Може би недостатъчно бързо, недостатъчно ефективно. Но ние не можем да правим агресивна кампания. Не е наша работа да правим такава кампания.

ТОДОР ГУНЧЕВ: Според мен не е ваша работа да правите агресивна кампания, ваша работа е в деня на насрочване на изборите

от президента да се избере една фирма, фирмичка, каквото щете, която да си направи стратегията в разумен срок, тази стратегия да мине на обсъждане пред обществен съвет, да се видят конкретните действия, които ще се правят, за да бъде осигурено финансиране и ресурси на държавата. И на това нещо вие да направите контрол.

ТАНЯ ЦАНЕВА: Това е добра идея.

ЕМИЛИЯ ДРУМЕВА: Да, това за следващи избори.

ТОДОР ГУНЧЕВ: Защото не мисля, че е редно членове на ЦИК, което за мен е една от най-високите длъжности в България, да излизат и да правят разяснителна кампания. Да, вие може да присъствате, да, вие може да правите отговори на въпроси, но в крайна сметка вашата цел не е да разяснявате. Приемете го като лично мнение.

ЕМИЛИЯ ДРУМЕВА: Аз мисля, че това можем да го оформим като едно становище, като една препоръка за следващи избори. Тя е принципна препоръка, далекосрочна е и ще помогне, за да се разпредели рационално потенциалът на Централната избирателна комисия. Тъй като ЦИК е с основна задача подготовка и организация на изборите, а не образователна и просветна дейност. И 60 дни след насрочването на изборите от президента е достатъчно време за една професионална кампания.

ДОНЧО ПАЧИКОВ: Но преди това трябва да има време за организация и 60-те дена са само целенасочено да се действа.

ЕМИЛИЯ ДРУМЕВА: Не, организацията си върви, но това е разясняване, обучаване, подготовка на секционни комисии и най-вече обществото.

СТОИЛ СТОИЛОВ: Ние още на кръглата маса казахме, че искаме да се направи оценка на въздействие на вашата разяснителна кампания от предния път. Тук Матева ни залива с числа, клипове колко пъти са излъчвани и т.н., но ние имаме 14% недействителни гласове за общински съветници. Има ли такава оценка, правена ли е? Как избрахте точно тази стилистика на кампанията да бъде? Защо няма обикновените стари комунистически плакати? Защо няма разлепени някъде?

ТАНЯ ЦАНЕВА: Имаме плакати, които ще бъдат поставени пред секционни избирателни комисии, в училища, в общинска администрация.

СТОИЛ СТОИЛОВ: Защо няма билбордове, на които да я има бюлетината, написана.

ЕМИЛИЯ ДРУМЕВА: Това струва пари.

ТОДОР ГУНЧЕВ: Аз нещо друго мога да добавя, което може да ви прозвучи еретично, но мисля, че е крайно време държавата да си поеме функциите. Мисля, че е крайно време да има държавна политика по отношение информираността на гражданите, какви са им правата. Мисля, че както си говорим за това да се информират за 60 дена в годината или когато се правят избори да натоварваме ЦИК, 20 човека, да правят избори, да запълват всички дупки и да се разправят с всички кампании, компании и разни други, няма как да стане. Има си Министерство на образованието, има държавна политика. На кръглата маса беше споменато, че информираността не трябва да е спорадично, не трябва да е преди избори да излезем да кажем нещо. Тя трябва да си е постоянна, трябва да има държавна политика, ако ще да има час „Избори”, ако ще да има друго. Ако разчитаме, че с едно писмо преди избори ще постигнем нещо, няма как.

ЕМИЛИЯ ДРУМЕВА: Не, това е едно усилие.

СТОИЛ СТОИЛОВ: Целта ЦИК като целогодишен орган е точно това. Не сега в момента да правите кампания и стратегия, а да бяхте направили преди шест месеца, когато имаше тук-там някакви частични избори за някой умрял кмет. Тогава щеше да има стратегия, щеше да има всичко.

ТАНЯ ЦАНЕВА: Ако погледнете, тази година ние имаме всеки месец частични избори, за което пак се правят същите хронограми и всичко. Но искам да ви кажа, че някои неща е трудно предварително да бъдат решени, защото си вързан за бюджета. А този бюджет, тази план-сметка идва по-късно.

СТОИЛ СТОИЛОВ: Добре, каква е вашата оценка за активността на обществото? 40% ли знаят как да гласуват, 50 или 60? Има ли някаква такава оценка. Този омнибус дето сте направили, какво казва, след като сте направили това изследване?

ТАНЯ ЦАНЕВА: Мисля, че това беше правено преди да започне нашата кампания, за да знаем в каква насока, в какви групи и чрез какви средства за масова информация да бъде извършвана разяснителната кампания на ЦИК. Това беше тогава като задача.

СТЕФАН МАНОВ: Аз да кажа, че този път има нови неща в работата на Централната изборителна комисия и стъпка по стъпка, все пак нещичко е позитивно и трябва да го приветстваме. Аз случайно, като чета протоколи от заседанията на ЦИК, които се публикуват все така с голямо закъснение, но все пак се публикуват, попаднах на информацията, че ЦИК е предвидила кампания и по фейсбук и с Гугъл ад-уърдс. Аз не съм видял кое как, но самият факт, че групата по разяснителна кампания казва, че ще има такова нещо, за мен е положителен знак и нещата започват да се случват. Вероятно не перфектно, вероятно не както би ни се искало, но има напредък в тази област. Затова – можем да критикуваме плакати и други, но искам да приветстваме, че има някакъв опит в тази посока. Вчера например получих по мейла като български граждани живеещ извън страната рекламна брошура. Естествено текстовете в тази брошура не всички ни харесват, защото има някои неща, които са проблемни, но факт е, че до този момент Централната изборителна комисия не беше използвала този канал, който аз лично съм предлагал още в 2013 г. , а именно многото мейлове, които се изпращат до ЦИК от българите в чужбина или се попълват при подаването на заявление за гласуване извън страната, да се използват след това за информационна кампания.

В тази връзка искам да кажа, че буквално в началото на нашето заседание гледах заседанието на Централната изборителна комисия и точно господин Цачев докладваше проблем, за който споменах още през август, за понятието „постоянен адрес”. Във всички информационни материали на Централната изборителна комисия относно референдума се възпроизвежда законовият текст, който казва, че право да участват имат лицата с постоянен адрес в България към датата на насрочване на референдума. Всички, които разбираме малко от малко от законодателство, знаят, че постоянен адрес е строго кодифициран в Закона за гражданска регистрация и това е адресът, където лицето е вписано в регистъра на населението

и всеки български гражданин има постоянен адрес на територията на Република България. Само че в разговорния език, понеже говорим за информационна кампания, в разговорния език постоянен адрес се разбира различно. На хората не е ясно, че постоянен адрес не е където живееш трайно, постоянно, а където си вписан в регистър. Постоянният адрес винаги е в страната т.е. фактически всички отговарят на условието да гласуват на референдума.

ЕМИЛИЯ ДРУМЕВА: Постоянен адрес е повече от двадесет години стандарт. Така че българският избирател би следвало да го познава и едва ли това е проблем. Избирателните списъци се правят така повече от двадесет години.

СТЕФАН МАНОВ: Да, нямам това предвид. Имам предвид, че когато се преекспонира избирателното право по постоянен адрес за референдума, се създава объркване.

ЕМИЛИЯ ДРУМЕВА: То е само за избирателните списъци, да не смесваме нещата.

СТЕФАН МАНОВ: В информационната кампания за референдума пише черно на бяло, че за да гласуваш в референдума, трябва да имаш постоянен адрес на територията на Република България.

ЕМИЛИЯ ДРУМЕВА: Да, иначе няма как да си в избирателния списък.

ПРЕДС. НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: Той говори за чужбина, където няма избирателен списък.

ЕМИЛИЯ ДРУМЕВА: Не е така! Като има лична, той е в избирателния списък в България.

ПРЕДС. НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: Но хората в чужбина трябва да са наясно с този факт. Много малко от тях са свикнали, че това е постоянен адрес.

ЕМИЛИЯ ДРУМЕВА: Това го има и в другите страни, то не е само българско. Не сме го измислили ние.

СТОИЛ СТОИЛОВ: Създава се илюзия в избирателя, че той може да гласува само там, където е постоянният му адрес. Стефан е прав, че това е разяснителна кампания. Избирателят не чете закона точно в този параграф, където е записано. На него като му кажеш, имаш право да участваш по постоянен адрес, той няма да се сети за

тази особеност, че постоянният му адрес е в Каспичан, а той е в Страсбург.

ЕМИЛИЯ ДРУМЕВА: Постоянният адрес изобщо не трябва да се намесва в цялата работа.

СТОИЛ СТОИЛОВ: Ето това е изводът!

ЕМИЛИЯ ДРУМЕВА: Той е само за списъците, за нищо друго.

СТОИЛ СТОИЛОВ: Трябва да се каже на хората: вие сте в списъка, защото имате постоянен адрес някъде на територията на България. Като дойде време за референдум, за избори, гласувате по настоящ адрес в чужбина, в друга секция и т.н. Защото Стефан е прав, в това отношение се потиска активността.

ЕМИЛИЯ ДРУМЕВА: Кой прави кампания за постоянен адрес?

СТОИЛ СТОИЛОВ: Ето Стефан казва, че в брошурата, която са получили, този израз „постоянен адрес” фигурира и той като фигурира, измества вниманието на избирателя.

ТАНЯ ЦАНЕВА: Има нещо друго, да не започваме с този въпрос - постоянен адрес и настоящ адрес. Защото ние ако кажем на избирателите, можете и по настоящ адрес, българският гражданин смята, че след като живее в София, постоянният му адрес е другаде и не си е направил труда да отиде да се регистрира в София, настоящият му адрес е тук. Ние така ще объркаме хората. Спомнете си преди две години Алекс Алексиев, който участваше в кампания, казва: Аз живея в България, а нямам право да се кандидатирам, защото нямам настоящ адрес. Ами ти живееш две години в България, но не си си направил труда да отидеш до общината, където си, да се регистрираш там, а се водиш, че живееш в Америка.

Затова българският гражданин ще се обърка, ако ние му кажем: можете да гласувате и по настоящ адрес.

СТОИЛ СТОИЛОВ: Не, вие кажете: можете да гласувате там, където ви е името в избирателния списък.

ЕМИЛИЯ ДРУМЕВА: Точно така.

ТАНЯ ЦАНЕВА: Но не да смесваме постоянен адрес и настоящ адрес.

ТОДОР ГУНЧЕВ: Само да обясня, че според Закона за гражданската регистрация по ЕСГРАОН задължително тези, които живеят в чужбина, ако не могат да посочат постоянен адрес на територията на Република България (предвидена е тази възможност), се вписват служебно в район „Средец” в София.

ЕМИЛИЯ ДРУМЕВА: Но си вътре в списъка.

ТОДОР ГУНЧЕВ: Да, ти си в списъка, защото това е основната база данни на населението в републиката.

ПРЕДС. НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: Следващата точка е информация от ЦИК за акредитирани международни мисии за наблюдение на изборите.

ТАНЯ ЦАНЕВА: Колеги, получихме писмо, че от ОССЕ няма да има представители в България. Те бяха преди два месеца на проучвателна мисия и вследствие на тази проучвателна мисия са преценили, че няма наблюдават изборите и референдума в България. Но за сметка на това вече имаме регистрирани трима души от ПАЧИС (Парламентарната асамблея на черноморското икономическо сътрудничество), от Централната избирателна комисия на Латвия – двама души, от Централната избирателна комисия на Косово – седем души, от ПАСЕ – 23 души, днес получих от Министерството на външните работи списъка, утре ще гласуваме това решение. От неправителствена организация на остров Крит. Виждам, че имената са български, явно това са български граждани, които имат неправителствена организация. Те също са подали в Министерството на външните работи да бъдат регистрирани. Получихме също и при нас писмо, и в Министерството на външните работи от една неправителствена организация от Гана, които желаят да наблюдават изборите. Това е към момента.

ДОНЧО ПАЧИКОВ: Може ли един въпрос? Виждам, че вие сте получили информация по електронната поща, така ли?

ТАНЯ ЦАНЕВА: За кое по-точно?

ДОНЧО ПАЧИКОВ: За всичко, което докладвахте току-що за тези организации.

ТАНЯ ЦАНЕВА: Не е само по електронната поща.

ДОНЧО ПАЧИКОВ: А има ли поне едно по електронната поща?

ТАНЯ ЦАНЕВА: Имаме по електронната поща.

ДОНЧО ПАЧИКОВ: Е как така вярвате на електронната поща? В един случай вярвате, в друг случай не вярвате на електронната поща? А ако са ви подвели?

ТАНЯ ЦАНЕВА: Ще отговаря. Това са международни наблюдатели.

ДОНЧО ПАЧИКОВ: Така! Значи за международните може, за българските не може.

ТАНЯ ЦАНЕВА: За международните наблюдатели законодателят не е предвидил да попълват декларация. За българските неправителствени организации законодателят е предвидил да се представят декларации. Не защото на ЦИК ѝ харесва така.

ЕМИЛИЯ ДРУМЕВА: Ето едно предложение: да се изравни подходът, да има равнопоставеност на наблюдателите, както вътрешни, в България неправителствени организации, и външни. Изравняване на статута, подхода, изискванията и т.н.

ДОНЧО ПАЧИКОВ: Точно така, аз много ти благодаря за това. И сега само си помислете, понеже говорим за хакери, аз мога да пратя на ЦИК писмо, ако щете, от Марс и от Венера. Дали ще го приеме или не, длъжни са, защото това са международни наблюдатели.

ТАНЯ ЦАНЕВА: Не стоят точно така нещата, както вие си мислите. Министерството на външните работи определя от заявените желаещи за наблюдатели структури или физически лица кои да предложи на Централната изборителна комисия да бъдат регистрирани.

ДОНЧО ПАЧИКОВ: А вие имате ли информация на кои, които са поискали, им е отказано?

ТАНЯ ЦАНЕВА: Не, ние такава информация нямаме и нямаме необходимост от такава информация да искаме от Министерството на външните работи.

ДОНЧО ПАЧИКОВ: Това искам да кажа – значи всички, които са поискали, са приети.

ТАНЯ ЦАНЕВА: Не мога да кажа категорично.

СТЕФАН МАНОВ: Мога ли и аз да кажа нещо за международните организации? Значи неправителствени организации от остров Крит, от Гана – това е нещо изключително притеснително. Защото какво се получава? Че всяка неправителствена организация, с какъвто и предмет на дейност в коя да е държава може да реши да стане наблюдател в България, а в България ще гледаме в устава на кандидатстващата българска НПО дали изрично е посочено, че защитава политическите права на гражданите ще искаме от кандидатите за наблюдател декларация за съгласие подадена задължително на хартия и т.н. Това дали Министерството на външните работи е отказало или не, то не е в тяхната юрисдикция, те са пощенска кутия в случая. Обаче ЦИК ако приеме една такава организация, която няма предмет на дейност политическите права, не е в обществена полза, не си е изпратила на хартия съответните материали и т.н...

ТАНЯ ЦАНЕВА: Българският Изборен кодекс е казал „български неправителствени организации”, не е казал за чужди.

ДОНЧО ПАЧИКОВ: Значи те нямат право да участват!

ЕМИЛИЯ ДРУМЕВА: Ние преди малко направихме предложение към законодателя да има изравняване на изискванията. Правим предложение за еднакъв подход, с еднакви изисквания и равнопоставеност на наблюдатели – външни и вътрешни.

ТОДОР ГУНЧЕВ: Аз пък мога да ви кажа моето мнение, че по никакъв начин не трябва да има и най-малко отказване. Нямам предвид да ги пускаме всичките, но не можем да кажем сега, че не може да участват външни. Само това остава да излезе – че Общественият съвет каза външни наблюдатели не може да участват.

ЕМИЛИЯ ДРУМЕВА: Не, ние правим предложение към законодателя, не към ЦИК. ЦИК прилага закона.

ПРЕДС. НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: Следващия въпрос – последните изменения на Изборния кодекс. Ще вземаме ли отношение по въпроса?

ТАНЯ ЦАНЕВА: Какво ще вземате, те все още не са факт.

ПРЕДС. НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: Не, не като факт, а като срокове – че в последния момент се правят промени.

ДОНЧО ПАЧИКОВ: Един час преди началото на изборния ден ако ги има, става, ако е 30 минути, не става. Какво точно правим, къде е тук мярката все пак?

ТАНЯ ЦАНЕВА: Не мога да ви кажа.

СТОИЛ СТОИЛОВ: Ще го кажем направо. Едната партия разчиташе, че ако те не бъдат забелязани, ще има облекчени условия за постигане на резултата още на първия тур при възможност. Тъй като те бяха забелязани и тъй като волята на Конституцията е, че президентът и кметът на първи тур, за да бъдат избрани, трябва да постигнат голямо мнозинство, затова бяха поискани тези промени при броенето на гласовете да се вкара броенето на бюлетините за постигане на 50 процента плюс един от действителните гласове. Това е. И аз смятам, че тези промени са необходими. Вярно е, че в лошо време се направиха, но сега се разляяха кучетата.

ЕМИЛИЯ ДРУМЕВА: Беше забелязано късно, защото е в методиката.

СТОИЛ СТОИЛОВ: Беше скрито в методика № 2.

ПРЕДС. НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: А секциите във Великобритания ще се променят ли?

ЕМИЛИЯ ДРУМЕВА: Да, нали все още е Европейски съюз.

СТОИЛ СТОИЛОВ: Изискването за 60 заявления е минимално необходимо условие, никъде в закона не се казва, че на всеки, който даде 60 заявления, ще му се отваря секция. Ако посолството е преценило, че географските дадености, логистика и т.н., изискват, правилно, законодателят ще вдигне тази бройка. А това че се спекулира с неравните изборителни права на българите в чужбина, да, по закон може да са така, но въпросите са много сложни, защото българите в Европейския съюз гласуват и за делегирани права, които ние като членове на съюза сме предоставили на наднационален орган. Тоест тяхната заинтересованост и тяхната връзка с изборния процес в България с решенията е по-голяма отколкото на българите в Фиджи, Джибути, Сиера Леоне, Съединените щати, Руската федерация и др. Това е основанието ние да правим такова разделение между секциите и аз го подкрепям.

ЕМИЛИЯ ДРУМЕВА: За сроковете – няма ограничение. Не е добре, безспорно, но всъщност в 2005 г. България е осъдена в Съвета

на Европа от „Екогласност“ за едно изменение в Закона за избиране на народни представители, което е направено много близко до изборния ден. И тази партия не е могла да подаде никакви документи, просто физическо време не е имало. И те се жалват чак в Страсбург и осъждат България, защото поради близкото до изборния ден изменение на закона са произлезли щети за участник в изборите.

Така че, ако от това извадим заключение, не е добре като изборна практика. Ако има щети, някой би имал основание да търси права дори в Съвета на Европа.

ДОНЧО ПАЧИКОВ: Ощетени са всички граждани, тъй като те не са наясно всъщност по изборните правила какво да правят.

ЕМИЛИЯ ДРУМЕВА: Ще си ги изяснят. За по-кратък срок ще си ги изяснят. А иначе ще бъдат по-ощетени, ако от прозорчето в началото са действителни гласовете, при второто броене стават недействителни. Тогава ще бъдат по-ощетени.

ДОНЧО ПАЧИКОВ: Обединяваме се около изказаното мнение от проф. Друмева, че иначе щетата щеше да бъде по-голяма и сега е по-малкото зло, нали така?

ТОДОР ГУНЧЕВ: Да, че има реална необходимост да бъдат извършени тези промени.

ЕМИЛИЯ ДРУМЕВА: И след като могат да бъдат извършени, макар че не е добре, но по-добре да бъдат извършени.

СТОИЛ СТОИЛОВ: При разширяване на секциите никой не е ощетен и затова няма пречка.

ПРЕДС. НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: Някой има ли други въпроси?

СТОИЛ СТОИЛОВ: Аз имам въпрос. Разкарахте ли бюлетините до окръзите?

ТАНЯ ЦАНЕВА: Те още се печатат. Два дена преди изборите се доставят.

СТОИЛ СТОИЛОВ: Добре. Имате ли намерение да каните наблюдатели в процеса, защото сега не ги каните, в процеса на товарене, транспортиране, приемане на бюлетините в районните избирателни комисии?

ТАНЯ ЦАНЕВА: В районните избирателни комисии вероятно може. Наблюдателят си е наблюдател в целия изборен процес. При

товарене – не сме мислили по този въпрос и аз самата нямам дори лично мнение, не като член на ЦИК.

ТОДОР ГУНЧЕВ: Може ли да направя само едно допълнение? Товаренето от Печатницата на БНБ ли ще бъде?

ТАНЯ ЦАНЕВА: Да.

ТОДОР ГУНЧЕВ: За да влезете там, би трябвало три дена предварително да се заяви.

Аз имам едно предложение към Обществения съвет, то не е свързано с бюлетините, но е в точка „Други”. Не знам кой с каква дейност ще е по време на изборите, но може би наистина, ако прецените, в самия изборен ден може да се направи някаква среща, заседание или нещо друго. Защото възникват много неща, по които може да се наложи някакво становище

ЕМИЛИЯ ДРУМЕВА: Аз мисля, че стенд бай тук можем да имаме едно заседание.

СТОИЛ СТОИЛОВ: По-важен е въпросът какви ще бъдат функциите. Ако ЦИК ни пита какво мислите по това, сигурно можем да кажем.

ТАНЯ ЦАНЕВА: И госпожа Алексиева, а и не само тя, ме помоли да ви предам, че Общественият съвет винаги е добре дошъл на заседание на ЦИК, винаги можете, по всяко време да дойдете, да поставите въпроси, които ви интересуват. Така че ви предавам този апел отново.

ЕМИЛИЯ ДРУМЕВА: Благодарим.

ПРЕДС. НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: Поради изчерпване на дневния ред, закривам заседанието.

(Закрито в 16,15 ч.)

ЗАМ.-ПРЕДСЕДАТЕЛ:

Надежда Гологанова

Стенограф:

Стойка Белова